

Załącznik nr 1 do Regulaminu konkursu na koncepcję architektoniczno-plastyczną wystawy „JAN PAWEŁ II. CZŁOWIEK Z WOLNOŚCI”

WYTYCZNE MERYTORYCZNE WYSTAWY

Wystawa Jan Paweł II. Człowiek z wolności

PRZEWIDYWANY TERMIN EWENTUALNEJ PREZENTACJI WYSTAWY: 14 sierpnia – 9 września 2018 r.

MIEJSCE EWENTUALNEJ PREZENTACJI WYSTAWY: Warszawa, Krakowskie Przedmieście

CELE WYSTAWY:

1. Ukazanie historii i idei niepodległości Polski przez pryzmat nauczania Jana Pawła II.
2. Prezentacja trudnych losów Polski od momentu odzyskania niepodległości jako związanych z losami Jana Pawła II.
3. Przedstawienie niepodległości jako aktualnej idei, którą należy pogłębić poprzez wychowanie prawdziwie wewnątrznie wolnego człowieka.
4. Przedstawienie Jana Pawła II jako nauczyciela wolności - wartości związanej z prawdą i odpowiedzialnością.
5. Ukazanie nauczania Jana Pawła II o znaczeniu kultury w życiu narodu.
6. Zachęcenie odbiorców do troski o wolność w zakresie zewnętrznym oraz moralnym.

IDEE:

1. Historia związała Jana Pawła II z początkami nowej, niepodległej Polski. Jego 85- letnie całe życie było mocno związane z historią naszego narodu i w zasadzie zawiera się w ramach: od momentu odzyskania niepodległości aż do współczesnych momentów dziejowych. Początki dwudziestolecia międzywojennego ukształtowały młodego Wojtyłę jako człowieka. Miały na to wpływ zarówno jego sytuacja rodzinna, jak też klimat ówczesnych lat panujący w Wadowicach oraz w całym kraju (początki kształtowania się państwowości, walka z bolszewizmem). Jan Paweł II posiada świadomość tego, że nie byłoby wolnej Polski, wolnej Europy, gdyby nie sam 1918 r. i to co się dokonało ówczesnie na naszych ziemiach. Przez swoje życie staje się również szczególnym świadkiem trudnych losów Polski. I nie tylko świadkiem. Ponieważ od pewnego momentu staje się niejako kreatorem dziejów narodu polskiego oraz całego świata. Przez wiele lat swojego życia walczy o niepodległą, suwerenną Polskę, a także przypomina, czym jest dla narodu wolność. Podczas pielgrzymek do Polski papież wielokrotnie nawiązywał do okresu odzyskania niepodległości, często też mówił o cenie jaką przyszło Polakom zapłacić za tę niepodległość; cenie, która powinna być źródłem siły i mądrości dla przyszłych pokoleń Polaków.

2. Dla Jana Pawła II niepodległość Polski tonie tylko stałe granice i suwerenność prawna. Niepodległość zawiera w sobie całą gamę wartości. Na jej czele stoją dwie: kultura oraz wolność. Papież zwraca uwagę, że „naród któremu odbierano jego polityczną niepodległość w sposób czasem brutalny, gwałtowny, pozostał sobą przez swoją kulturę” (Włocławek 1991). To w kulturze papież widzi ostoję niepodległości, jej rdzeń. Ona spaja cały naród, a w szczególności złych momentach dziejowych jest źródłem, z którego może się potem odradzać byt społeczny i państwowy. Tak było za czasów odzyskania niepodległości w 1918 r., ale również podczas okupacji hitlerowskiej oraz reżimu komunistycznego. Kultura polska odnajdująca się w chrześcijańskim dziedzictwie, literaturze i sztuce pozwoliła przetrwać Polakom i odradzać się na nowo. Kiedy z Uniwersytetu Jagiellońskiego zostają wywiezieni najwybitniejsi polscy profesorowie, młody Karol Wojtyła zdaje sobie sprawę z tego, że trzeba pomóc przetrwać polskiej kulturze. Dlatego zamiast chwycić karabin, występuje w spektaklach konspiracyjnego teatru.

Kiedy mowa o kulturze należy również wspomnieć o odniesieniu Jana Pawła II do patriotyzmu. Dla niego oznacza on „umiłowanie tego, co ojczyście: umiłowanie historii, tradycji, języka czy samego krajobrazu ojczystego. Jest to miłość, która obejmuje również dzieła rodaków i owoce ich geniuszu. Próbą dla tego umiłowania staje się każde zagrożenie tego dobra, jakim jest ojczyzna. Nasze dzieje uczą, że Polacy byli zawsze zdolni do wielkich ofiar dla zachowania tego dobra albo też dla jego odzyskania.

3. Niepodległość to dla Jana Pawła II dopiero początek drogi narodu. Papież idzie dalej: chce dla narodu Polskiego prawdziwej wolności. Wolna Polska to przestrzeń i czas ludzi prawdziwie wolnych. Jan Paweł II wprost ukazuje światu filary prawdziwej wolności: godność człowieka, prawdę, odpowiedzialność. Przypomina również, czym jest naród i jaka jest jego wartość jako wspólnoty podstawowej w życiu człowieka. Tylko społeczeństwo ludzi wolnych może zbudować prawdziwie wolny kraj. Kraj, który zapomina o fundamentach wolności jest krajem, który prędzej czy później zatraci również swoją niepodległość. Jan Paweł II nie rozważa zatem mocno w swoim nauczaniu idei niepodległości, ale za to jedną z kluczowych wartości dla niego - również w wymiarze wspólnotowym – pozostaje wolność.
4. Jan Paweł II nie jest tylko „teoretykiem” wolności. Historia XX wieku ukazuje go jako jednego z głównych liderów przemian światowych. Staje się on zatem tym, który nie tylko naucza o wolności, ale również prowadzi narody ku wolności i niepodległości. Symbolem staje się tu przede wszystkim pierwsza Msza święta odprawiona na pl. Zwycięstwa podczas I pielgrzymki do Polski. Jest to początek zmian, które przyniosą obalenie komunizmu w Europie oraz wolność wielu narodom. Ojciec Święty idzie jednak dalej – podczas pielgrzymek – już do suwerennej Polski – uczy Polaków jak korzystać z trudnego daru wolności. I chociaż początki tej „edukacji” przebiegają w nerwowej atmosferze pielgrzymki w 1991 r. to jednak zwieńczeniem staje się obecność papieża w Parlamencie Polskim, gdzie staje przed narodem jako Ojciec. Ten praktyczny wymiar nie ogranicza się jednak jedynie do sytuacji w Polsce. Papież przypomina o wolności i prawach narodów, gdziekolwiek jest to potrzebne. Rozumie potrzeby niepodległościowe innych narodów (narody Jugosławii, wsparcie dla krajów powstałych po upadku ZSRR).

5. Jan Paweł II zachęca również Polaków, aby budowali wolność narodu w oparciu o swoją wolność wewnętrzną. A przestrzega, żeby nie traktowali wolności jako absolutnej idei swobodnego wyboru. W swoim nauczaniu zwraca uwagę, że wolność nie istnieje bez prawdy: o sobie, o świecie wokół. Wolność wewnętrzna wiąże się mocno również z odpowiedzialnością za swoje czyny i wybory. Tylko człowiek odpowiedzialny jest w pełni wolny. Wreszcie papież uczy człowieka XXI w., że wolność jest zarazem darem ale i zadaniem. Nie jest dana raz na zawsze. Wolność należy zdobywać dzień po dniu. Kształtując swój charakter, zadając pytania o godność człowieka, wreszcie rozpatrując wolność jako możliwość czynienia dobra drugiemu człowiekowi. Tak uformowany wolny obywatel jest w stanie zbudować wolną ojczyznę. Odbiorca wystawy wychodzi z niej z pytaniem: co zrobię ze swoją wolnością? Jak swoją wolność przekuć w wolną ojczyznę?

SCHEMAT WYSTAWY:

Ekspozycja powinna się zmieścić w 4 salach. Każda z nich jest zorganizowana wokół jednego z tematów głównych. Poszczególne ekspozycje/ikonografia/nośniki przedstawiają określoną faktografię oraz odniesienia do nauczania Jana Pawła II. Mocnym tłem ikonograficznym w izbach wystawowych powinny być symbole miejsc takie jak: Wadowice, Uniwersytet Jagielloński, Pl. Zwycięstwa, Sejm RP.

Schemat tematyczny scenariusza

SALA – temat główny	Faktografia/Chronologia	Nauczanie/słowa JP2	Symbol miejsca - tło
Niepodległość	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska u schyłku czasu zaborów. 2. Klimat w Polsce w okresie odzyskania niepodległości (ze szczególnym uwzględnieniem galicyjskich, wielokulturowych Wadowic). 3. Historia Ojca Karola Wojtyły 4. Walka o niepodległość Polski, Legiony Polskie. 5. Wojna polsko-bolszewicka. 6. Ojcowie niepodległości (Józef Piłsudski, Ignacy Jan Paderewski, Roman Dmowski, Wojciech Korfanty, Wincenty Witos, Józef Haller) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczanie o niepodległości. 2. Wspomnienia walk o niepodległość Polski. 3. Wspomnienie o Wadowicach z okresu dzieciństwa Wojtyły. 4. Wspomnienie wojny polsko-bolszewickiej (Radzymin 1999) 5. Myśli Jana Pawła II o ojcach polskiej niepodległości. 	Wadowice – rok 1918-20

Kultura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kultura polska w okresie rozbiorów – filar polskości (Norwid, Słowacki, Mickiewicz, Wyspiański). 2. Kultura okresu XX-lecia międzywojennego. 3. Teatr rapsodyczny w życiu Wojtyły, główne role (Wojtyła jako Bolesław Śmiały w Królu Duchu). 4. Niszczanie kultury i narodu w okresie II wojny światowej przez Niemcy i Sowieców (w szczególności walka z inteligencją: Inteligenzaktion, Akcja AB, Sonderaktion Krakau, rabunek dóbr kultury polskiej). 5. Karol Wojtyła – poeta, główne inspiracje. 6. Kultura chrześcijańska – fundament polskości. 7. Teatr Rapsodyczny jako jeden z przejawów kultury Polskiej w okresie okupacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczanie o kulturze – Włocławek 1991 2. Przemówienie w UNESCO. 3. Związki między niepodległością a kulturą wg Jana Pawła II. 4. Utwory Karola Wojtyły – m. in. „Myśląc Ojczyzna”, „Stanisław”. 	Collegium Maius UJ (biblioteka Collegium Maius)
Naród	<ol style="list-style-type: none"> 1. Historia po II wojnie światowej – komunizm. 2. Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego, znaczenie jasnogórskiego sanktuarium dla narodu. 3. Wielka Nowenna oraz Obchody Millenium Chrztu Polski. 4. Postaci – kard. Stefan Wyszyński, bł. Ks. Jerzy Popiełuszko. 5. Wybór Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. 6. Msza św. na pl. Zwycięstwa – fenomen I pielgrzymki JP2 do Polski. 7. Pielgrzymki w okresie 1983-1987. 8. Powstanie Solidarności. 9. Stan wojenny. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczanie Jana Pawła II o narodzie. 2. Słowa z pl. Zwycięstwa – I wołam, ja syn polskiej ziemi(...): „Niech zstąpi Duch Twój...” 3. Związek narodu z kulturą chrześcijańską 4. Wspomnienie o kard. Wyszyńskim i jego znaczeniu dla tożsamości narodowej. 5. Wspomnienie Jana Pawła II o ks. Popiełuszcze, 6. Stan wojenny w słowach Jana Pawła II. 7. Słowa z wizyty na Jasnej Górze w 1979 r. : „Tutaj zawsze byliśmy wolni” oraz w 1983 r.: „Nie pragniemy takiej Polski, która by nas nic nie kosztowała. Natomiast czuwajmy przy wszystkim, co stanowi autentyczne dziedzictwo pokoleń, starając się wzbogacić to dziedzictwo”. 	Pl. Zwycięstwa w Warszawie – 1979 r. (krzyż)
Wolność	<ol style="list-style-type: none"> 1. 1989 r. – odzyskanie suwerenności przez Polskę. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Znaczenie 1989 r. – myśli zawarte w encyklice <i>Centessimus Annus</i> 	Sejm RP – z papieżem 1999 r.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Pielgrzymka Jana Pawła II w 1991 r. do Polski – nauczanie o wolności jako zadaniu. 3. Przemiany na świecie – upadek muru berlińskiego, nowe państwa w Europie. 4. Pielgrzymki Jana Pawła II do krajów byłego bloku ZSRR. 5. Wizyta Jana Pawła II w UNESCO. 6. Wizyta Jana Pawła II w Parlamencie RP w 1999 r. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Nauczanie papieża podczas pielgrzymki do Polski w 1991 r. 3. Jan Paweł II wobec przemian niepodległościowych na świecie (kraje bałtyckie, Ukraina, Chorwacja, Słowenia) 4. Nauczanie Jana Pawła II o wolności – zawarte w encyklice Veritatis Splendor. Wolność jako związana z prawdą i odpowiedzialnością. 5. Przemówienie Jana Pawła II w parlamencie RP w 1999 r. 6. Zachęta do refleksji nad wolnością w znaczeniu moralnym rozumianej nie jako absolutna swoboda działania, ale jako możliwość i zadanie odpowiedzialnego czynienia dobra dla wspólnoty ludzkiej. 	
--	--	--	--

Propozycja rozkładu sal

Niepodległość

Kultura

Wolność

Naród